

Møte for lukkede dører
torsdag den 3. juli 1947 kl. 13.

President: M o n s e n .

D a g s o r d e n :

1. Innstilling fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite om forhandlinger med Danmark om forlengelse av Østgrønlandsavtalen av 8 juli 1924 (innst. S.H.).
2. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om innkjøp av eiendommen «Øyrane» på Svalbard for kr. 102 000 (innst. S.G.).
3. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om kjøp av eiendommen «Nordfjord» på Svalbard for kr. 110 000 (innst. S.K.).
4. Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om ikke-offentliggjorte overenskomster inngått med fremmede makter 1) i 1939 og 2) i tiden fra frigjøringen av landet til det nå forsamlede Stortings sammentreden (innst. S.I.).
5. Innstilling fra spesialkomiteen for industrisaker om oppgjør vedrørende Norsk Hydro-Elektrisk Kvælstofaktieselskab og Nordisk Lettmetall A/S (innst. S.F.).

Etter forslag av presidenten ble enstemmig vedtatt:

1. Møtet holdes for lukkede dører.
2. De i forretningsordenens § 54 nevnte funksjonærer samt ekspedisjonssjef Andersen og byråsjef Lunde fra Utenriksdepartementet får adgang til møtet.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at sakene nr. 1, 2 og 3 behandles i dag, og at sakene nr. 4 og 5 utstår til lørdag morgen kl. 9, - og anser det som vedtatt. Videre foreslår presidenten at sekretær Holter i Handelsdepartementet får adgang til å være til stede under behandlingen av sak nr. 2 og 3. - Det ansees vedtatt.

S a k n r . 1 .

Innstilling fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite om forhandlinger med Danmark om forlengelse av Østgrønlandsavtalen av 8 juli 1924 (innst. S.H.).

Om saken i dens alminnelighet uttalte

Andrå (komiteens ordfører): Når vi skal behandle denne sak, må vi huske på at i 1924 stod vi, etter hva vi selv trodde, meget sterkt i forhandlingene med Danmark om Øst-Grønland, hvor vi mente danskene ingen suverenitet hadde, og vi betraktet oss ikke alene som deres likemenn på Øst-Grønland, men mente til og med at vi var mer berettiget der enn danskene.

Etter en internasjonal rettsavgjørelse, som vi selvfølgelig bøyer oss for, om at Danmark har den fulle og hele suverenitet over Grønland, står vi nå når traktaten er utløpet, meget svakt. Danskene har anledning til uten videre å si opp avtalen og nekte nordmennene å utøve noen som helst næringsvirksomhet både på Øst- og Vest-Grønland. Derfor har alle ansvarlige norske instanser som har behandlet dette Grønlandsspørsmålet, kommet fram til det prinsipale standpunkt at avtalen av 1924 ikke bør oppsies fra norsk side, men at vi må forsøke å få den automatisk fornyet for 20 år, hvilket skjer hvis ingen av partene sier den opp. Danskene har derimot ved alle forhandlinger erklært at de må si avtalen opp, hvis Norge ikke kan gå med på visse modifikasjoner i vår disfavør. De danske krav er kjent i Stortinget fra før - det er jo ikke mer enn en måned siden vi behandlet spørsmålet her - så jeg skal ikke gjenta noe om dem.

Under disse omstendigheter er det fra norsk side satt fram som et subsidiært ønske - ikke noe krav, for etter Haagerdommen har vi ikke noe som helst krav - at vi som kompensasjon for eventuelle innskrenkninger i norsk næringsdrift på Øst-Grønland heller må få åpnet havner for våre fiskere på Vest-Grønland. Alt tatt i betraktning ville det for de norske næringsinteresser være et meget fordelaktig makeskifte.

Den danske utenriksminister mente i fjor at det fra dansk side ville bli sett med velvilje på en slik ordning. Men det som foreligger i dag, er, som det framgår av innstillingen og St. Meld. nr. 35, at da den norske forhandlingsdelegasjon kom til København for en måned siden, erklærte de danske forhandlere at på grunn av forholdet til U.S.A. var de tilbøyelig til å si opp hele Øst-Grønlandsavtalen. Da ville de stå meget sterkere overfor de amerikanske kravene på Grønland. De norske ønsker om adgang til Vest-Grønland ble også straks avvist, under henvisning til den nå oppståtte situasjon overfor De Forente Stater. De var redd for at amerikanerne da skulle forlange mestbegunstigelsesklausul og også å få lov å slippe inn i landet på alle måter. Sine egne forlangender om innskrenkninger i de norske næringsinteresser på Øst-Grønland opprettholdt de derimot i en noe modifisert form. Til slutt endte det hele med at det ble satt opp et forslag med betingelser for at ingen av partene skulle si opp avtalen, slik at den skulle gjelde i nye tyve år, og fra norsk side oppnådde man da å få inn en passus om at det danske ønskemål om utvidelse av koloniområdene på østkysten og det norske

krav om kompensasjon i form av utvidet adgang for norske fiskere til havnene på Vest-Grønland, skulle tas opp samtidig. Hvis danskene reiste noe krav om å flytte eskimoer oppover på de områder hvor før nordmennene hadde vært på Øst-Grønland, skulle man samtidig ta opp til behandling spørsmålet om havner for norske fiskere på Vest-Grønland.

Når man fikk det på den måten, fant iallfall Utenriksdepartementet for sitt vedkommende at det resultat som ble oppnådd under de vanskelige forhold - vi må jo også si at de er meget vanskelige for danskene, slik som de sitter oppe i det med U.S.A. for øyeblikket - er en meget tilfredsstillende ordning, sett fra norsk side, og antagelig det meste en kan oppnå. Komiteen har sluttet seg til Utenriksdepartementets syn og innstiller på at saken vedlegges protokollen og at Utenriksdepartementet får anledning til å inngå en avtale med danskene om at avtalen av 1924 ikke skal sies opp.

Utheim: Da vi behandlet den foreliggende sak i den forsterkede utenrikskomite, som jeg er medlem av, ble det fra min side reist noen debatt om det utkast som her foreligger. Det var et par punkter som jeg stilte meg meget tvilende overfor, om det var grunn til fra vår side å vedta de endringer som foreslåes i «notatet», eller om vi skulle søke nye forhandlinger med Danmark om visse lempninger. Når vi ser på norsk utnyttelse av Grønland, må jeg presisere at våre næringsinteresser er langt større på Vestgrønland enn på Østgrønland. Den avtale som det her gjelder, er Østgrønlandsavtalen, som intet har med Vestgrønland å gjøre. Danskene ønsket - til å begynne med iallfall - å få visse endringer i den avtale vi inngikk i 20-årene, og det er oppnådd den meget vesentlige fordel i det notat eller den overenskomst som er satt opp, at når det gjelder det viktigste krav fra dansk side om å få utvidet det område som helt skal forbeholdes eskimoene, har danskene erkjent at en norsk innrømmelse her betinger en kompensasjon for våre næringsinteresser på Vestgrønland. Det er en meget viktig innrømmelse, og det gleder meg også å kunne si at etter den rapport som foreligger fra forhandlerne i København, er det fra dansk side uttrykkelig sagt at de norske ønskemål med hensyn til Vestgrønland ligger innenfor det muliges grenser.

Ser vi på den foreliggende stortingsmelding, kommenterer Utenriksdepartementet det spørsmål jeg her nevner, på følgende måte, det står på side 3, første spalte:

«Slik som notatet på dette punkt er formet, er det kommet klart til uttrykk at de to spørsmål - revisjon av Østgrønlandsavtalen og forholdet til Vestgrønland - er knyttet sammen, og det skulle derved være sikret at spørsmålet om innrømmelser fra norsk side på Østkysten ikke kan bli reist uten at våre krav vedrørende Vestkysten samtidig blir tatt opp til behandling.»

Den passus i det oppsatte notat som jeg her sikter til, må jeg for sammenhengens skyld få lov å referere. Den lyder således:

«Der var endvidere Enighed om, at Spørgsmaalet om Afgrænsning av de Omraader, der maa forbeholdes den indfødte Befolkning i Østgrønland, senere bør optages til Drøftelse mellem de to Regeringer.»

Og så står det:

«Under saadanne Drøftelser skal da kunde inddrages Spørgsmaalet om utvidet Adgang for norske Fiskefartøjer til Grønlandske Havne.»

Her står i denne passus at danskerne når som helst kan ta opp til forhandling spørsmålet om utvidelse av de områder på Østgrønland som skal forbeholdes eskimoene alene. Når det gjøres, skal det fra norsk side kunne opptas forhandlinger om forholdet til Vestgrønland. Jeg har vært engstelig for at denne passus kunne forstås på den måte at hvis danskene ikke opptar spørsmålet om et utvidet område for eskimoene på Østgrønland, skulle vi dermed ha avskåret oss fra å kunne forhandle om forholdene på Vestgrønland. Det er Vestgrønland som har den største interesse for oss. For en sådan fortolkning har jeg vært meget engstelig. Da vi behandlet dette i utenrikskomiteen - det er vel ikke noe galt av meg å si det - hevdet utenriksministeren det motsatte standpunkt. Han hevdet at vedkommende passus ikke kan fortolkes på den måte, og den antitetiske slutning jeg her trekker, tror han ikke er korrekt. Jeg er naturligvis klar over at dette kan være tvilsomt, og jeg har siden møtet i utenrikskomiteen hatt anledning til å drøfte spørsmålet med folk som er mer kyndige på dette område enn jeg, og jeg skylder å si at de sakkyndige jeg har konferert med, deler utenriksministerens syn og ikke min frykt. Under disse omstendigheter vil jeg ikke gjøre noen innvending med hensyn til dette spørsmål. Da jeg ikke er helt overbevist, vil jeg henstille til utenriksministeren, hvis det er mulig, når disse ting skal utveksles i form av noter, om det på en eller annen måte er mulig å innredigere en bestemmelse som gjør dette spørsmål helt utvilsomt. Vel, det får utenriksministeren overveie.

En ting til vil jeg ha sagt. Når vi har behandlet Grønlandsspørsmålet tidligere, har vi erklært oss villige til å forhandle om visse endringer i Østgrønlandsavtalen. Men det har i de tidligere innstillinger som har vært avgitt, vært meget klart presisert at selv om suverenitetsspørsmålet for Grønland er avgjort av Haagerdomstolen, har vi ikke hatt lyst til på nåværende tidspunkt å være med på noen skriftlig tilkjennegiven om disse ting. I det notat som er oppsatt, og som blir en ny overenskomst, synes jeg nok at vi på en indirekte måte anerkjenner suvereniteten i de bestemmelser som er utferdiget. Punkt 3 i notatet lyder slik:

«Naar det maatte findes paakrævet, at der udfærdiges Bestemmelser om Fredning af Dyrevilt og om Fangstmetoder, skal der herom, forinden den danske Regering udfærdiger saadanne Bestemmelser, finde

Raadslagning Sted mellem vedkommende danske og norske Fagmyndigheder. Paa tilsvarende Maade skal Spørgsmaal, der maatte opstaa med Hensyn til den i Artikkel 4 hjemlede Adgang til at tage Grund i Besiddelse til Brug i Fangstøiemed, kunde gjøres til Genstand for indbyrdes Raadslagning.»

Her forplikter man seg altså til fra dansk side, at før det utferdiges bestemmelser, skal det foretas visse rådslagninger med norske myndigheter. Når denne rådslagning har funnet sted, kan danskene bestemme hva de vil. Det er en indirekte anerkjennelse av suvereniteten som jeg også helst ville ha sett at vi burde ha kunnet unngå. Nåvel, jeg erkjenner fullt ut at Haagerdommen er bindende for oss, og at suverenitetsspørsmålet er avgjort, men vi står ikke så svakt som sakens ordfører antydte da han begynte sitt foredrag. Selv om vi har tapt vår juridiske rett, er det tilbake et moralsk og historisk krav. Når vi ser på hvordan den traktat som inngikk i Kiel i 1814, kom i stand, så gir det oss en ganske sterk plattform, og under alle senere forhandlinger er det jo atter og atter gjentatt fra dansk side at de er klar over og vil ta hensyn til Norge og norske interesser. Jeg er ikke engstelig for resultatet om Øst-Grønlandstraktaten skulle bli oppsagt. Vi vil ikke stå meget svakere av den grunn. Men jeg har selv vært med på å forsøke å få bilagt dette i minnelighet, og at man skulle legge arbeidet sådan an at man kunne få fornyet Øst-Grønlandsavtalen uten noen vesentlige endringer.

Jeg har funnet grund til å komme med disse bemerkninger, ikke fordi jeg etter de undersøkelser jeg har foretatt, på noen som helst måte akter å oppta noe avvikende forslag, - jeg slutter meg til innstillingen, men jeg vil bare henstille til utenriksministeren spesielt med hensyn til dette første spørsmål jeg nevnte, å se om det er mulig å gjøre dette spørsmål som for meg stiller seg noe tvilsomt, klarere enn etter de foreliggende dokumenter.

Statsråd Lange: Det gleder meg at hr. Utheim har kunnet slutte seg til den oppfatning som er komiteflertallets og min, hvor det gjelder forståelsen av den siste passus i det oppsatte notat, nemlig at den ikke på noen måte avskjærer oss adgangen til å ta opp våre ønskemål på Vestgrønland når vi måtte finne at det kunne være utsikt til at de kan føre fram. Jeg tror at hr. Utheims bekymringer på det punkt for så vidt er unødige, fordi det er ganske på det rene at det er en stor innrømmelse fra dansk side i forbindelse med denne sak at de har gitt avkall på nå å få fastsatt utvidede grenser for de områder som er forbeholdt eskimoene på Østgrønland, og at man kan være ganske sikker på at det spørsmål vil bli tatt opp fra dansk side så snart de på noen måte tror at den alminnelige situasjon ligger til rette for det, og da vil vi automatisk kunne reise Vestgrønlandsspørsmålet i den sammenheng. Selv om det ikke skulle skje, selv om danskene helt skulle forandre standpunkt og ikke lenger hevde at det

er nødvendig å utvide de områder, som er forbeholdt eskimoene på Østgrønland, er det på det rene, så vidt jeg skjønner, - og jeg forstår det slik at hr. Utheim også er enig i det - at vi kan reise Vestgrønlandsspørsmålet når vi vil.

Jeg tror ikke det lar seg gjøre på den korte tid som nå er igjen, å få innredigert noe om dette i den noteveksling som det er forutsetningen skal skje i forbindelse med at avtalen automatisk forlenges for 20 år til. Men jeg tror jeg kan forsikre hr. Utheim om at når jeg neste gang treffer den danske utenriksminister, vil jeg kunne få gjort det spørsmål ganske klart, og vi vil kunne få et gentlemen's agreement om at slik er det. Og slik som ånden har vært i forhandlingene om dette spørsmål hver gang det har vært tatt opp siden fristen første meldte seg i 1942, tror jeg ikke det er noen som helst fare for at det skal oppstå noen misforståelse, eller at det skal forspilles noen rett fra norsk side i denne sak.

Jeg vil i tilslutning til de tidligere talere si, at det er riktig at vi her i den bestemmelse som hr. Utheim leste opp, indirekte anerkjenner dansk suverenitet på Østgrønland. Det tror jeg vi skal se i øynene. Men jeg tror også vi skal være klar over at vi har sloppet billigere i det spørsmål enn vi kunne hatt grunn til å vente etter at Haag-dommen så klart har avgjort suverenitetsspørsmålet. Hvor det gjelder de moralske rettigheter som hr. Utheim nevnte, tror jeg vi skal se selve den ting at man fra dansk side går med på denne forlengelse, som en innrømmelse av at vi nettopp har det sterke moralske grunnlag. For Østgrønlandsavtalen er, når alt kommer til alt, etter at Haag-dommen har avgjort suverenitetsspørsmålet, som det er sagt under det forberedende arbeid med denne sak, ensidig belastende for Danmark, og at den da blir stående uten vesentlige endringer, er fra dansk side en innrømmelse av at bortsett fra det juridiske spørsmål om suvereniteten har Norge ganske spesielle moralske og historiske rettigheter, som får sitt uttrykk i at Østgrønlandsavtalen fortsatt blir gjeldende.

Utheim: Jeg vil få lov til å takke utenriksministeren for hans bemerkninger nå i tilknytning til mine uttalelser. Jeg er selv av den mening at nettopp i den atmosfære som har utviklet seg i forholdet mellom Danmark og Norge, tror jeg vi kan finne fram til en løsning på den måte som utenriksministeren antydte, ved en samtale med den danske utenriksminister.

Men det var likevel et spørsmål som utenriksministeren nevnte, som jeg ser noe annerledes på. Utenriksministeren sa han følte seg forvisset om, at når tiden var inne, ville danskene komme med krav om utvidede områder på Østgrønland for den eskimoiske befolkning. Der stiller jeg meg meget skeptisk. Etter det jeg har sett, er ikke den befolkning hvis livsinteresser her skulle sikres, på noen måte større enn før. Jeg har nærmest betraktet dette krav om utvidede områder for eskimoene på Østgrønland som bløff fra danskenes side,

for nærmest å komme fram til visse ting som er av ganske stor verdi for Danmark. Ingen av oss kan si hva som her er riktig bedømmelse, det får tiden vise.

Hareide: Dette spørsmålet er eit stort spørsmål for norsk fiskarnæring. Fiskarnæringa har i dag større interesser på Vestgrønland enn på Austgrønland, og kunne vi få betre hamner og landingshøve på Vestgrønland ved å ofra ein del på Austgrønland, trur eg det ville tena våre interesser i dag. Vi kjenner også til at kystane våre og dei hava som vi tidlegare har drivi torskefiske på, i dag er overfylte av utanlandske trålarar. Vi har eit lite tal med trålarar som får høve til å driva, elles driv vi med linebåtar. Det er då naturleg at vi må søkja ut i fjernare farvatn for å få arbeida i fred og ro med liner. Der trålarane i dag opererer, vert det meir og meir uverande for våre linebåtar. På Vestgrønland har vi eit umåteleg rikt fiskefelt, som aldri, sidan vi byrja der borte i 20-åra, har slått feil. Dei har aldri hatt bomturar der borte. Det som har vori vanskeleg, sjølv sagt, er den lange avstanden og det å kunna føra med seg den utrustinga som vi treng for å driva dette fisket. Det er nesten umogleg å ha så store farkostar - iallfall å kunna gjera det rekningssvarande - at vi kan greia oss ein heil tur utan anløp av land. Difor er det så om å gjera at vi kunne få frigjevi hamner, der vi kan leggja opp bunkers og utrusting elles, medan vi driv fiske der borte. Det har delvis vori praktisert, men tilgjenge til hamnene har ikkje nett alltid vori høvelege for oss, slik at det har vori lagleg. Kunne det no opna seg tilgjenge til hamner der det best høver for oss, ville mykje vera vunni. Dersom vi i framtida ikkje får driva tråling vi som andre nasjonar, er det ikkje nokon annan utveg for våre større farkostar i minsto, som skal driva med line, enn å søkja vestover til Vestgrønland og fiskefeltet der, der ein får arbeida i fred og ro. Det er der stor tilgang på fisk, og med dei farty vi disponerer over i dag, og som vi er sikra at vi også i framtida vil koma til å disponera over, er det heilt umogleg å driva dette fisket utan å ha tilgjenge til land der borte. Då kan vi bruka større lastebåtar som kan føra bort det vi treng, og vi kan då få ein sesong ut av det fisket i fleire månader av året. På den måten vil det bli lagleg, og vi kan få lønsam drift ut av det.

Eg vil gjerne telja til og be Utanriksdepartementet - eg er klår over at det skjønar den interesse det norske fisket har av å få opna desse hamnene og få gjort det lagleg for fiskarane - at det i dag ser det slik som det verkeleg er, at vi har større interesse av Vestgrønland enn av Austgrønland. På Austgrønland har vi ikkje serleg interesse av land. Sælfangarane greier seg utan hamner. Det er til annan fangst ein nyttar land, men berre i mindre grad. Men på Vestgrønland vil alle vera interesserte av land, og difor er saka så pass stor og er av så stort verd for vår fiskarnæring. Det er gledeleg å sjå at rådleggingane har gått i den lei at det vil bli letta på tilhøva der borte. Eg vonar at

Utanriksdepartementet greier å få dette i orden på den måten som ein har inntrykk av at rådleggingane peikar mot.

Komiteen hadde innstillet:

St. meld. nr. 35 - vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

S a k n r . 2 .

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om innkjøp av eiendommen «Øyrane» på Svalbard for kr. 102 000 (innst. S.G.).

Komiteen hadde innstillet:

1. Handelsdepartementet bemyndiges til å kjøpe eiendommen «Øyrane» på Svalbard i det vesentlige på de betingelser som er tatt inn i Handelsdepartementets tilråding 16 mai 1947.
2. På statsbudsjettet for terminen 1 juli 1947 - 30 juni 1948 bevilges under nytt kapitel 543, «Øyrane» på Svalbard, kr. 102 000.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.¹

S a k n r . 3 .

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om kjøp av eiendommen «Nordfjord» på Svalbard for kr. 110 000 (innst. S.K.).

Komiteen hadde innstillet:

1. Handelsdepartementet bemyndiges til å kjøpe eiendommen «Nordfjord» på Svalbard i det vesentlige på de betingelser som er tatt inn i Handelsdepartementets tilråding av 13. juni 1947.
2. På statsbudsjettet for budsjett-terminen 1. juli 1947 - 30. juni 1948 bevilges under *nytt* kapitel 540, Nordfjord på Svalbard, kr. 110.000.-.

¹ Vedtaket blir, ifølge stortingsvedtak 20/4-61, ikke lenger å behandle som hemmelig.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.²

Utenriksminister Lange: Jeg tør spørre om det er noe å innvende mot at sak nr. 4 på kartet også blir tatt under behandling nå. Den står i nær sammenheng med den sak som er ført opp på tilleggskartet for det åpne møte umiddelbart etter dette hemmelige.

Presidenten: Presidenten har ingen ting imot at en gjør den forandring i beslutningen om sakenes behandling som utenriksministeren ønsker, og foreslår at også sak nr. 4 behandles i dette møte. - Det anses enstemmig vedtatt.

S a k n r . 4 .

Innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen om ikke-offentliggjorte overenskomster inngått med fremmede makter 1) i 1939 og 2) i tiden fra frigjøringen av landet til det nå forsamlede Stortings sammentreden (innst. S.I.).

Komiteen hadde innstillet:

Utenriksdepartementets melding om ikke offentliggjorte overenskomster inngått med fremmede makter i 1939 og i tiden fra frigjøringen av landet til det nå forsamlede Stortings sammentreden vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Forlanger noen ordet før dette møte heves?

Sundt: Jeg takker hr. presidenten for at jeg har fått anledning til ved slutten av møtet å berøre en sak som kanskje ikke er særlig viktig og heller ikke av hemmelig art, men som dog angår Stortingets indre forretningsorden, så det iallfall ikke kan skade at den nevnes nå. Og jeg ser meg heller ikke syn til med det veldige kart som kommer etterpå, å få anledning til å komme inn på den senere. Det gjelder et så subtilt spørsmål som Stortingets talerstol. Jeg hadde opprinnelig tenkt, etter konferanse med nokså mange av Stortingets medlemmer, å sende presidentskapet et kjærlighetsbrev, men da tiden iler, kan jeg kanskje få lov å gjøre det på denne måte.

Så vidt jeg har forstått, ble talerstolen i juleferien flyttet fra den gamle plass, som et eksperiment går jeg ut fra, for å vinne erfaring om denne ordning med talerstolen

² Vedtaket blir, ifølge stortingsvedtak 20/4-61, ikke lenger å behandle som hemmelig.

til venstre for presidenten var bedre i akustisk henseende og i andre henseender enn den tidligere gjeldende. Jeg tror at Stortingets medlemmer har gått ut fra at ingen endelig ordning ville bli truffet uten at Stortingets mening for så vidt ble esket. Det er en rekke av oss stortingsmenn som mener at erfaring har vist at det foretatte eksperiment ikke har falt heldig ut. Etter min oppfatning er den tradisjonsmessige verdighet som tidligere har preget Stortingets forhandlinger, nå i ikke ringe grad svekket. Den eneste tillempling som vi etter min mening har i forhold til britisk parlamentarisk skikk, er dog at talerne har stått i salen. Om vi ikke har kunnet tale fra våre plasser, har vi iallfall hatt talerstolen i salen, hvilket har fått sitt uttrykk i tiltaleformen. Dette forutsetter reglementets § 33, hvorefter taleren stedse retter sine ord til presidenten, og § 34, hvorefter «intet medlem maa passere mellom den, der har ordet, og presidenten».

Det jeg ønsket å gjøre her, var bare å rette en ærbødig henstilling til presidentskapet om atter å gjenopprette den tidligere tilstand eller i tilfelle å fremlegge saken med innstilling fra presidentskapet til endelig avgjørelse av Stortinget, slik at den nåværende ordning ikke låses fast. Jeg vil gjerne gjøre oppmerksom på at det i akustisk henseende med de moderne høyttaleranlegg vi nå har fått, i og for seg ikke kan spille noen rolle enten talerstolen står her eller der oppe hvor den sto før. Men jeg vil gjerne legge til at så vidt jeg forstår, har situasjonen for referentene hittil vært meget vanskelig.

Presidenten: Presidenten vil uttale at det å forlange ordet ved avslutningen av et hemmelig møte for å ta opp en sak av denne natur, etter presidentens mening ikke kan sies å være korrekt. Imidlertid er det vel forhåpentlig så at forsamlingen er enig med presidenten i at det ikke bør reises noen debatt om dette spørsmål her nå. Det er riktig som hr. Sundt sa, at det er et eksperiment som er gjort, og at hele dette spørsmål selvsagt vil bli tatt opp igjen etter at det er blitt prøvet så vidt grundig som det er blitt i denne samling. Det skulle derfor ikke være nødvendig med noen videre debatt om denne sak nå.

Terje Wold: Den sak jeg vil nevne står i forbindelse med det hemmelige møte vi nettopp har hatt. Jeg ser i Aftenposten i dag, i et telegram fra København, at der er enighet mellom Norge og Danmark om Østgrønland, og at saken «skal imorgen forelegges for det norske Storting og senere for den danske Riksdag.» Jeg visste intet om at denne sak skulle behandles før i går klokken 11. Og det er jo så at det er ikke bare sakene som behandles her som skal holdes hemmelige, men også dagsordenen for de hemmelige møter er hemmelige. Det som har forbauset meg, er at en sak som er blitt forelagt for Stortinget med så kort varsel, og jeg tør si ekstraordinært kort varsel, en så viktig sak, og en sak som vi bare kan

behandle her nå fordi presidenten fikk Stortingets samtykke til å dispensere fra forretningsordenens klare bestemmelser om at en sak skal være utlagt i minst to dager etter at innstillingen er avgitt - at en slik sak skal behandles i hemmelig møte i dag 3 juli, det kan man altså få telegram om fra København til Aftenposten datert 2 juli. Da blir det nokså meget av et spillfekteri med det hemmelige møte i Stortinget. Jeg vil gjøre presidenten oppmerksom på det jeg nå her har sagt.

Presidenten: Presidenten har vært oppmerksom på det. Men omberammelsen av behandlingen av saken om Øst-Grønland skjedde etter anmodning fra utenriksministeren, som mente at det ville bli for sent for Utenriksdepartementet å få den behandlet lørdag. Innstillingen var avgitt, og en skulle anta at komiteens medlemmer kjente innstillingen så de kunne forsvare den her i salen, selv om det ikke ble med så langt varsel. Presidenten beklager at det var nødvendig å gjøre dette, men mener at det var helt nødvendig og riktig å gjøre det.

Protokollen ble referert og foranlediget ingen bemerkning.

Møtet hevet kl. 13,40.